

Джерела та література:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» (зі змінами) від 16.07.99р. за № 996 - XIV // Довідник по законодавству «Грозбух».
2. Закон України «Про податок на додану вартість» (зі змінами і доповненнями) від 03.04.97 р. за № 168/97 - ВР // Довідник по законодавству «Грозбух».
3. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.05.97 р. за № 283/97 - ВР // Довідник по законодавству «Грозбух».
4. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.91 р. № 959-ХІІ // Довідник по законодавству «Грозбух».
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Баланс» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.99 р. № 246 // Довідник по законодавству. // «Грозбух».
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.99 р. № 246. // Довідник по законодавству «Грозбух».
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99 р. № 290.// Довідник по законодавству «Грозбух».
8. План рахунків, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291// Довідник по законодавству «Грозбух».
9. «Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій» затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. за № 291 // Довідник по законодавству «Грозбух».
10. «Інструкція з бухгалтерського обліку ПДВ» затверджена наказом Міністерства фінансів України від 01.07.97 р. за №141 // Довідник по законодавству «Грозбух».
11. Указ Президента України «Про застосування Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів» від 4 жовтня 1994 року № 567/ 941.// Довідник по законодавству «Грозбух».
12. Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів), затвердженого наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 5 жовтня 1995 р. № 75 // Довідник по законодавству «Грозбух».

Сергій Шкарлет

СУЧАСНИЙ СВІТОВИЙ СТАН І ДИНАМІКА ПІДТРИМКИ ТА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Світова економіка початку ХХІ століття характеризується кардинальними змінами у визначенні напрямів економічного прогресу. На сьогодні основні акценти переміщуються на завдання прискореного інноваційного розвитку та переходу до економіки, що базується на знаннях (Knowledge-based economy). У цьому контексті однією з основних цілей України є отримання членства в Європейському Союзі та зайняття сильної конкурентної позиції як на європейській, так і на світовій аренах. На жаль, в умовах дефіциту бюджетних коштів, наша держава наразі ще не спроможна забезпечити необхідний обсяг інвестицій в інноваційну діяльність, і цей факт породжує глобальну наукову та прикладну проблему формування стану економічної безпеки як держави взагалі, так і кожного її економічного агента зокрема.

Метою цієї статті є комплексне дослідження різноманітних існуючих у світовій економічній практиці інструментів стимулювання інноваційного процесу, за допомогою яких держава може впливати на зацікавлення фінансування інноваційної діяльності приватним бізнесом; співпраця академічних інституцій та приватного бізнесу; створення належних умов проведення інноваційної діяльності; створення сприятливого внутрішнього і зовнішнього середовища для генерації інновацій; підтримки усіх видів інновацій і сприяння створенню нових організаційних структур та нових економічних механізмів їх реалізації; реалізації програм розвитку окремих територій на основі інноваційних моделей.

З огляду на статистичні дані, інноваційна діяльність підприємств в Україні не є у незадовільному стані. Однак відповідно до таблиці 1 [1] активізацію інноваційних впроваджень на підприємствах слід пояснювати залученням власних коштів підприємств, що продукують інноваційні проекти.

Таблиця 1. Інноваційна активність промислових підприємств України

	I квартал 2005 року	I півріччя 2005 року	9 місяців 2005 року
Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	4,8	6,3	7,2
Освоєно інноваційні види продукції, найменувань	1 012	1 825	2 508
з них нові види техніки	144	305	459
Впроваджено нові технологічні процеси, процесів	438	868	1 383
у т.ч. маловідходні, ресурсозберігаючі	146	345	512

Значення і сфера застосування інструментів стимулювання інноваційної діяльності в різних країнах суттєво відрізняються. Найпотужніші регулятивні інструменти функціонують в Індії, Сингапурі та Ірландії. В інших економічно розвинутих країнах такі інструменти використовуються в меншому масштабі тому, що промисловість і економіка в розвинутих країнах є достатньо інноваційними і сучасними, не потребують сильної системної підтримки. Зрештою, стимулювання розвитку інновацій не завжди потребує спеціально пристосованих інструментів саме для інноваційної сфери. Типовим прикладом є США, де існує законодавча вимога, щоб пенсійні фонди інвестували принаймні 15% доходів у практичну економічну діяльність, що призводить до потужного фінансування венчурних фондів підтримки інноваційного розвитку [2]. Тобто розвиток податку доходів не виникає з фінансування урядом чи федеральною владою великої кількості організацій, а відбувається завдяки керованому спрямуванню грошових потоків приватного сектора в потрібний бік. На нашу думку, для розвитку української економіки необхідно застосовувати активні методи стимулювання інноваційної діяльності, які використовують в Індії, Ірландії, Японії та Фінляндії.

Так, наприклад, упродовж останніх років уряд Індії з метою поживлення інвестицій в інновації, впровадив кілька змін у системі оподаткування. Однією з найважливіших було вилучення з прибуткового податку доходів з експорту програмного забезпечення, а також звільнення програмного забезпечення і пов'язаних з ним послуг з податку від продажу. Інвестори, які створюють нові фірми в зонах вільної торгівлі (Free Trade Zones), технологічних парках комп'ютерної техніки (Electronic Hardware Technology Park) або технологічних парках програмного забезпечення (Software Technology Park), мають 10-річні «податкові канікули». Окрім цього, експортери мають можливість зменшення податків від експортних доходів та 10-річні «податкові канікули», якщо 100% продукції експортується або якщо підприємство діє в сфері експортної продукції. Нові промислові підприємства, які знаходяться в економічно-нерозвинутих регіонах Індії, отримують 5-річні «податкові канікули», а також 30% зниження податку впродовж наступних 5 років. Підприємства, які провадять науково-дослідницьку діяльність, можуть отримати до 10 років «податкових канікул». У 1992 році уряд Індії прийняв рішення про зменшення обмежень щодо функціонування позабержового ринку. Таке рішення дало змогу створити венчурні фонди і забезпечити надходження фінансових ресурсів з-за кордону, а тому підвищило можливості використання такого механізму фінансування інноваційної діяльності, особливо малими та середніми підприємствами. Як результат, з'явилося чимало венчурних фондів, які фінансували інноваційні підприємства в галузі високих технологій (переважно програмне забезпечення). В Індійській асоціації венчурного капіталу (Indian Venture Capital Association) [3], яка діє з 1993 року, налічується 21 фонд, але на ринку є чимало інших фондів. Ресурси, якими оперують венчурні фонди, походять як від внутрішніх (державних і приватних), так і від зовнішніх інвесторів. Фонди застосовують різноманітні методи фінансування, такі як: позики, викуп частки акцій підприємства. Венчурні фонди надають підтримку на різних етапах функціонування підприємства: етапі посіву (Seed Stage), старту (Start-Up), ранньому етапі (Other Early Stage), пізньому етапі (Later Stage), допоміжному етапі (Turnaround Financing).

Кожен зі штатів Індії, окрім державних стимулів та інструментів підтримки, може використовувати додаткові стимули для підприємств, які фінансують інноваційну діяльність. Штат Карнатака на півдні Індії називають «індійською Силіконовою долиною». Бангалор - столиця штату, притягнула до себе сотні інноваційних підприємств, починаючи від малих

родинних фірм, закінчуючи міжнародними концернами, такими як IBM, Intel, Motorola і Hitachi. Влада Карнатаки постійно модифікує політику стимулювання інновацій у своєму регіоні. Пропоновані ініціативи стосуються як фіскальних заходів, так і освітніх. Також Карнатака - індійський піонер у створенні технологічних парків, які є потужним інструментом стимулювання інноваційної діяльності в Індії. В Бангалорі діє найстаріший технопарк Electronic City Software Technology Park (тепер - International Technology Park), - проект спільного венчурного фонду індійського гіганта Tata Group (40%), групи шести сингапурських підприємств (40%) і уряду Карнатаки (20%). Найбільша перевага технопарків - це надання відповідної інфраструктури підприємствам, котрі займаються експортом програмного забезпечення і розвитком комп'ютерної техніки. Бюджет технопарку (470 млн. дол. США) дає можливість забезпечити підприємствам телекомунікаційні послуги, постійну електроенергію. Також збудовані школи, житлові будинки, магазини для працівників підприємств, які діють на території технопарку.

Серед членів Європейського Союзу Ірландія є добрим прикладом країни з високим економічним зростанням і станом економічної безпеки на усіх економічних щаблях, які засновані на розвитку інноваційної діяльності і нових технологій. Сучасного стану у цьому аспекті Ірландія зуміла досягнути завдяки ефективній співпраці дослідних інституцій з промисловістю, географічному положенню, ефективній системі освіти (в тому числі професійної освіти), а також системі стимулювання інноваційної діяльності. Переваги країни були використані для залучення найбільших світових фірм, які виробляють техніку для інформаційної промисловості і програмне забезпечення, такі як: Microsoft, Apple Computers, Intel, Dell, Hewlett-Packard, Motorola, AT&T. На даний момент більше 40% програмного забезпечення і понад 60% аплікацій для бізнесу, що призначені для персональних комп'ютерів, створюється в Ірландії [4]. Уряд Ірландії приділяє велику увагу забезпеченню відповідних умов для функціонування інноваційних фірм. Дії державної влади спрямовані на надання фірмам фінансових, транспортних, телекомунікаційних послуг найвищої якості. Окрім того, підприємці можуть скористатися низкою регулятивних інструментів, які стимулюють створення і використання інновацій: податкові пільги, гарантії, безвідсоткові позики та інші інструменти додаткового фінансування, а також консалтинг [5]. Ключову роль у стимулюванні використання інновацій відіграє в Ірландії також податкова система. Економічна політика Ірландії акцентує увагу на розвитку високих технологій, тому підприємства, які займаються інноваційною діяльністю, платять дуже низький прибутковий податок величиною 10%. Інші фірми мають дворівневу податкову шкалу: 30% - для доходів до 50.000 фунтів стерлінгів; 38% - для доходів вищих 50.000 фунтів стерлінгів. Підприємства фізичних осіб оподатковуються аналогічно, як і всі фізичні особи, тобто за ставкою - 27% і 48%. Порівняно високе оподаткування компенсується за допомогою достатньо високих сум, які звільнені від оподаткування (2650 фунтів для самотніх осіб, 5300 фунтів для подружжя, 3150 фунтів для вдівців і вдів), а також за допомогою численних категорій винятків. Спеціальний податковий режим передбачений для підприємств, які займаються науково-дослідними та дослідно-конструкторськими роботами (НДДКР). Фірми заохочуються до проведення НДДКР і отримання патентів за допомогою звільнення від податку з доходів від продажу патентів і ліцензій (роялті). Однак порівняно високо оподатковуються доходи від капітальних інвестицій. Базова ставка при доходах з капітальних інвестицій становить 30%, а підвищена - від 35% до 60%. Базова ставка ПДВ в Ірландії - 21%, існують також знижені ставки 0%, 4%, 12% [6].

Водночас уряд Японії усвідомлює власну роль у розвитку інноваційних тенденцій перш за все як творця відповідних умов, в яких влада, академічні інституції і приватний сектор можуть максимально використати всі можливості в проведенні досліджень і впровадженні інновацій на підприємствах. Завдання у сфері стимулювання інновацій і трансферу нових технологій розділені між владою (20%) і приватним сектором (80%). В Японії податкова система відіграє невелику роль у стимулюванні інноваційної діяльності і трансферу нових технологій. Однак під час податкової реформи 1997-1999 років проведено зменшення податкових ставок прибуткового податку з підприємств і податку з доходів фізичних осіб, зокрема, максимальну ставку зменшено з 50% до 37%. Також були знижені локальні податки. Корпоративний податок був знижений з 37% до 30%, а у випадку малих та середніх підприємств - з 28% до 22%. Спеціальна ставка 27% застосовується для підприємств, які впроваджують діяльність щодо реалізації суспільних інтересів. Окрім загальнояпонського податку, корпорації платять локальний податок - 9,6%, а малі та середні підприємства (МСП) - 5% [7]. У результаті проведеної реформи ефективна податкова ставка знизилася з 49,98% до 40,87%, але надалі залишається досить високою. Суттєво стимулює інноваційну діяльність прискорена амортизація. Активи, придбані інноваційними підприємствами, підлягають додатковій амортизації величиною 9-30% у випадку інвестицій в машини і обладнання і 5-15% у випадку купівлі нерухомості. Додатково підприємства мають можливість вносити до валових витрат видатки на закупівлю

комп'ютерної техніки величиною до 1 млн. єн. Японські фірми, котрі діють у сфері телекомунікації та програмного забезпечення, мають можливість створення додаткових резервів, що відраховуються від прибуткового податку. Фірми, які займаються експортом ноу-хау і високих технологій за кордон, можуть не оподатковувати ці надходження, однак не більше 25% (для цього необхідно отримати сертифікат міністерства економіки). Підприємства в усіх сферах господарювання фінансують НДДКР переважно (60-80%) за допомогою власного капіталу. Важливою є роль кредитів у фінансуванні НДДКР (від 5% до 30%). Інші менш ризиковані види інвестицій в інноваційну діяльність до 2/3 фінансуються за допомогою кредитів. Гранти відіграють невелику роль у фінансуванні інновацій (від 4% до 11% у різних групах підприємств) [8]. Проблематикою впровадження інновацій займається департамент прикладних наук, технологій та охорони середовища міністерства економіки, торгівлі і промисловості (Ministry of Economy, Trade and Industry - METI), створений в 2000 році на базі міністерства міжнародної торгівлі і промисловості. Міністерство підтримує фундаментальні, прикладні дослідження, а також інфраструктуру для функціонування дослідницької діяльності, наприклад, стандартизацію мір і ваг. Пріоритетними сферами підтримки є:

- фундаментальні дослідження, які створюють кардинально нові знання;
- дослідження, які дають відповіді на глобальні проблеми;
- дослідження, які сприяють економічному розвитку і побудові добробуту.

Міністерство особливу увагу приділяє створенню умов для проведення досліджень і взаємодії публічного, приватного сектора та академічних інституцій. Стимулювання інноваційної діяльності та трансферу високих технологій відбувається за допомогою спеціалізованих інституцій. Ключову роль серед спеціалізованих інституцій відіграє Національний інститут прикладної науки і технологій.

Політику підтримки інноваційної діяльності в Сингапурі започаткували в кінці 70-их років, коли було впроваджено перший в історії план технологічного розвитку. Одним з перших великих проєктів у рамках цього плану було створення під кінець 70-их років Парку науки (Singapore Science Park). Парк науки був урядовою ініціативою і запроєктований як місце, що створює можливість проведення складних досліджень і розвитку у взаємозв'язку з бізнесом та науково-дослідними установами. Під кінець 90-их років у Парку діяло близько 100 фірм, де працювало понад 5000 інженерів, техніків і науковців з різних сфер. У Парку представлені такі галузі, як: інформаційна технологія, електроніка, хімія, інженерія матеріалів, біотехнологія. Тут знаходяться урядові агенції, які займаються інноваційними дослідженнями і розвитком. Під час другого етапу інноваційного розвитку до 2001 року були створені Центр інновацій та Центр технічної допомоги, завданням яких було надання допомоги новоствореним інноваційним фірмам. У межах Парку науки міститься ТелеТехПарк (TeleTechPark) - технопарк телекомунікації. У 1991 році у Сингапурі створено Національну раду науки і технологій (National Science and Technology Board - NTSB). Вона зобов'язана опрацьовувати пропозиції в сфері інноваційної політики і підтримки технологічного розвитку. У межах програми підтримки технологічного розвитку влада Сингапуру гарантує:

- від 5 до 10 років звільнення від прибуткового податку з юридичних осіб;
- зменшення податку з експортних надходжень;
- можливість використання урядової допомоги в рамках урядових програм підтримки досліджень (Research Incentive Scheme for Companies і Research and Development Assistance Schemes).

Починаючи з 1996 року уряд впроваджує п'ятирічні національні плани розвитку науки і технологій (National Science and Technology Plan), головними цілями яких є створення повноцінної інноваційної інфраструктури, проведення НДДКР світового рівня і перетворення Сингапуру в світовий центр інноваційних досліджень та розвитку [9].

Фінляндія вважається державою, яка має найкращу в Європі національну інноваційну систему. Уряд розглядає і виробників, і споживачів високих технологій як дуже важливі складові національної інноваційної системи. Діяльність уряду спрямована на освіту, семінари, тренінги для підприємств, дослідження в секторі послуг, які базуються на знаннях [10].

Влада Фінляндії прийняли рішення про переорієнтацію традиційної фінської економіки на таку, що базується на знаннях (Knowledge-based economy), на початку 70-их років. Уже тоді передбачали, що СРСР не буде в змозі купувати значну кількість фінських традиційних товарів. Ще в 1985 році Фінляндія витратила на НДДКР 1,5% ВВП. Сьогодні понад 70% фінансових ресурсів, які інвестуються в інновації, походять з приватних джерел, а тільки 30% - з бюджету. Важливим етапом розвитку фінської інноваційної моделі було створення в 1983 році Національної агенції розвитку технологій - TEKES. TEKES створили, щоб замінити політику підтримки інновацій за допомогою податкових пільг. З початку 50-их років Фінляндія експериментувала з податковими пільгами для заохочення підприємств здійснювати інвестиції в НДДКР. Однак

ця система була малоефективна і непрозора, гроші рідко інвестувалися в НДДКР. Тому було визнано, що краще мати стабільну податкову систему без різноманітних пільг і безпосередньо переказувати гроші фірмам, університетам та академічним інституціям, що спрощує контроль за цільовим порядком використання виділених коштів [11]. Важливою метою TEKES є створення кластерів, щоб покращити співпрацю між підприємствами та університетами. Перед створенням TEKES ситуація у Фінляндії була подібною до ситуації в Україні - університети і фірми проводили дослідження окремо, а не спільно. Держава змусила їх до співпраці за допомогою:

- * обмеження державного фінансування університетів;

- * фінансування конкретних дослідницьких проектів спільних з підприємствами.

Наразі фінські університети отримують приблизно 50% коштів на НДДКР від міністерства фінансів, а інші 50% повинні залучити з приватних джерел. Така система приводить до того, що НДДКР, котрі проводяться в університетах, генерують продукти, які впроваджуються на ринок [12].

Як показує досвід Японії, США, Фінляндії, Сингапуру, розвиток інноваційного сектора економіки виникає не тільки з фінансування урядом великої кількості організацій чи надання податкових пільг, а завдяки створенню необхідної інноваційної інфраструктури для успішного функціонування підприємств (у т.ч. надання фінансових, транспортних, телекомунікаційних послуг найвищої якості).

Україна може досягнути розвитку економіки завдяки ефективній співпраці дослідних інституцій, університетів і промисловості, ефективній системі освіти, в тому числі професійної. Для цього необхідно створити відповідні умови, в яких влада, академічні інституції та приватний сектор можуть максимально використати всі можливості у проведенні досліджень і впровадженні інновацій на підприємствах, а також створити належні умови для функціонування інноваційних фірм. Уряд повинен приділяти велику увагу цільовому спрямуванню грошових потоків приватного сектора у фінансування інноваційної діяльності.

Як показує досвід Індії, США, Фінляндії, необхідно прийняти рішення про зменшення обмежень щодо функціонування позабіржового ринку, яке дасть змогу створити венчурні фонди і підвищити можливості використання венчурного механізму фінансування інноваційної діяльності, особливо малими та середніми підприємствами. Необхідно створити технологічні парки, які б були потужним інструментом стимулювання інноваційної діяльності в Україні. Технопарки повинні надавати відповідну інфраструктуру підприємствам, для проведення інноваційної діяльності (телекомунікаційні, фінансові послуги, висококваліфіковану робочу силу). Кожен орган самоврядування повинен, окрім державних стимулів та інструментів підтримки, використовувати додаткові стимули для інноваційних підприємств. Наприклад, шляхом створення консультативних пунктів, допомоги у знаходженні висококваліфікованих працівників, наданні приміщень в оренду за пільговими ставками.

В Україні необхідно всіляко заохочувати трансфер технології та підсилення інноваційних позицій підприємств. Швидкість та ефективність впровадження інновацій стають одними з найважливіших факторів у конкурентній боротьбі та у формуванні стану економічної безпеки як держави взагалі, так і кожного з її економічних агентів зокрема. Саме тому нагальною стає проблема фінансування інноваційних проектів вітчизняних підприємств. Серед низки методів фінансування інноваційних проектів, як показує досвід країн Європейського Союзу та США, комерційні банки поступово починають відігравати все помітнішу роль. Ця форма фінансування є найпоширенішою в США, Ізраїлі, Німеччині та Франції.

Фінансові продукти банків, які пропонуються для інноваційних підприємств, мають типову нішову характеристику, оскільки вони задовольняють специфічні потреби (не мають загальнопоширеного характеру) і вимагають детальних знань про галузь [13]. Фінансуванням інноваційного бізнесу можуть займатися спеціалізовані нішові банки або ж універсальні банки, які створили спеціалізовані відділи чи департаменти інноваційного фінансування. Традиційно піонерами комерційного фінансування інноваційних проектів є США. Останніми роками істотних результатів у цій сфері досягнув Ізраїль. В країнах Європейського Союзу фінансування інноваційних проектів не було особливо популярне, але і тут відбуваються істотні зміни.

У США банки пропонують свої продукти з гарантіями SBA (Small Business Administration), що добре пристосовані до потреб інноваційних підприємств. Основна інфраструктура фінансових продуктів для інноваційного бізнесу (види фінансових продуктів, умови їх отримання, умови оплати, канали дистрибуції, авторизація) сформовані давно і успішно функціонують. Окрім кредитних продуктів, пов'язаних з федеральними програмами, американські банки тісно співпрацюють з венчурними фірмами (venture capital) [14]. Як правило, американські банки виконують ще й додаткову функцію у фінансуванні інноваційного розвитку, забезпечуючи інвестиційні кредити. Вони є додатковим фінансовим ресурсом, який доповнює зовнішні фінансові потоки з венчурних фірм, бізнес-ангелів (business angels) або більших підприємств.

Банки надають перевагу фірмам, котрі перебувають у фазі сильного зростання, хоч не обов'язково мають значні доходи чи мають в наявності продукти, які характеризуються значним ринковим потенціалом [15]. М.Е. Беговіч (M.E. Begovich) розрізняє три типи банків, які обслуговують інноваційно-технологічний бізнес в США [16]:

1. Невелика кількість малих спеціалізованих банків, часто з активами нижче 1 млн. дол. США, які надають кредити для малих та середніх підприємств, що перебувають у початкових стадіях розвитку і не приносять доходів. Такі підприємства мають помірні фінансові потреби.

2. Більша кількість спеціалізованих банків, які обслуговують технологічні фірми, що вже почали генерувати прибутки. Такі банки є крупнішими, ніж попередня група, і мають значно більші можливості кредитування і задоволення фінансових потреб фірм, що перебувають у фазі інтенсивного розвитку.

3. Великі банки, які пропонують послуги для великих фірм, наприклад, за допомогою організації консорціумних кредитів. Таким банкам необхідне краще розуміння потреб технологічного сектора, оскільки банки не хочуть піддаватися великому ризику. Водночас вони відчувають постійну конкуренцію з боку лізингових фірм і позикодавців, які сконцентровані на фінансуванні активів.

Банки, які спеціалізуються на фінансуванні інноваційно-технологічного бізнесу, пропонують такі типові продукти: управління фінансовими потоками, кредитні послуги, інвестиційні банківські послуги (investment banking), Інтернет-банкінг (internet-banking) та операції на фондовому ринку. Спеціально створені відділи займаються, в межах банку, фінансуванням трансакцій на зразок «венчурний капітал» (venture capital) [17]. Варто відзначити, що кредитні продукти в США для технологічного бізнесу трактовані як доповнення до інвестицій типу - venture capital. Американські банки пропонують також новітні продукти, котрі використовуються при застосуванні банківського Інтернет-каналу: складання та пересилання аплікацій на отримання кредиту через Інтернет за допомогою спеціального банківського пакета; спеціальні інструменти, які допомагають у створенні бізнес-плану, проведення бухгалтерського обліку фірми через Інтернет за допомогою банківського програмного пакета; інтернет-інструменти, які допомагають прийняти рішення. Деякі американські банки мають у своїй структурі спеціалізовані фірми, які займаються фінансуванням типу venture capital. Це гарантує з боку банку комплексність послуг, що надаються у цій галузі.

В Ізраїлі ситуація у галузі фінансування інновацій визначається за допомогою трьох факторів [18]:

1. Потужна підтримка інноваційного бізнесу урядом;
2. Висока пропозиція інвестиційного капіталу та добре розвинута фінансова інфраструктура;
3. Постійні сильні контакти з американськими бізнесовими і фінансовими структурами, оскільки США є основним торговим (експортним) партнером.

Надзвичайно важливу роль у фінансуванні інноваційного бізнесу в Ізраїлі відіграють багатосторонні міждержавні фонди (наприклад, американсько-ізраїльський, канадсько-ізраїльський і т.п.). Також пропозиція з боку фондів венчурного підприємництва (venture capital) є достатньо потужною і стає причиною високого зацікавлення ізраїльських банків щодо фінансування інноваційних проектів. До найважливіших ізраїльських банків, які займаються підтримкою інноваційного бізнесу, можна віднести Луомі Банк (Luomi Bank) та Ізраїльський Дисконтний Банк (Israel Discount Bank).

У Європі, відповідно до матеріалів дослідження за темою: «Фінансування нових технологічних фірм комерційними банками в Європі» (Funding new technology based firms by commercial banks in Europe), комерційні банки прагнуть мати імідж банків, які займаються стимулюванням та фінансуванням інноваційного бізнесу, але на практиці концентруються на ефективному адмініструванні ризиків. Оскільки інноваційний бізнес є високо ризиковим з огляду на впровадження продуктів на нові, часто невідомі ринки, швидкі технологічні зміни в світі і сильну глобальну конкуренцію, відповідно європейські банки на практиці є стриманішими у фінансуванні інноваційних підприємств і проектів.

Таким чином, незважаючи на те, що перехід до ринкової економіки передбачає зменшення ролі держави в інноваційній діяльності, через ряд обставин (по-перше, - проблема інвестиційного капіталу) найближчим часом в Україні держава і надалі змушена відігравати ключову роль у фінансуванні найважливіших напрямків економіки. Проте доцільно певним чином змінити схему такого фінансування. Джерелом коштів повинні активніше виступати позабюджетні фонди, до участі в яких потрібно активно залучати приватний капітал, комерційні банки, тощо. Необхідно визначити пріоритетні напрямки розвитку вітчизняної науки і забезпечити підтримку на найцінніших та незахищених напрямків економіки. На пріоритетних напрямках доцільно створювати об'єднані зацікавлених організацій та підприємств, фінансові та фінансово-промислові групи. Взаємодія органів державного управління з науково-технічними організаціями

повинна будуватись головним чином на контрактній основі, в межах конкурсного та критеріального відбору проектів. Потрібно постійно впроваджувати нові форми залучення недержавних коштів у фінансування інноваційного процесу, проте це стане можливим лише в разі утворення сприятливого інвестиційного клімату, в першу чергу - реформа податкової системи, стабільна правова база та інші.

Джерела та література:

1. www.ukrstat.gov.ua
2. A New Economy?: The Changing Role of Innovation and Information Technology in Growth. OECD, 91377, May 22, 2000, с.34
3. Опрацьовано на основі інформації Індійського Міністерства Інформаційних Технологій: www.venturefundindia.mit.gov.in
4. Green Paper on Innovation, European Commission ECSC-EAEC, Brussels/Luxembourg, 2003
5. F.Foyn. Community Innovation Survey 1997/1998. Eurostat, Research and Development, Theme 9- 2/1999, с. 147
6. Doing Business in Ireland - Overview of taxes, Dublin, 2001, с. 49
7. Japan tax System. Tax Bureau Ministry of Finance, 2004.
8. Japan White Book on SMES, Tokio, 2003.
9. Mieczyslaw Bak, Przemyslaw Kulawczuk, Anna Szczesniak, Theresa Szczurek. Finansowanie biznesu technologicznego.- Warszawa-Gdynia-Denver, 2003, с. 115.
10. Storey D.J., Tether B.S.: New technology based firms in the European Union: an introduction, Elsevier Science BV, Amsterdam 1998, с. 89
11. Опрацьовано на основі: www.tekes.fi
12. Опрацьовано на основі: www.aka.fi
13. Funding of new technology-based firms by commercial banks in Europe, European Commission, Enterprise Directorate-General, EUR 17025, Luxembourg 2000, с.25
14. Funding of new technology-based firms by commercial banks in Europe, European Commission, Enterprise Directorate-General, EUR 17025, Luxembourg 2000, с.33
15. Funding of new technology-based firms by commercial banks in Europe, European Commission, Enterprise Directorate-General, EUR 17025, Luxembourg 2000, с. 38
16. Begovich M.E.: The High-Tech Loan Portfolio Not Just a Snack, Anymore, «Journal of Lending and Credit Risk Management» 1998, с. 34
17. Silicon Valley Bank: http://www.svb.com/bus_serv/lending/lending.html
18. Funding of new technology based..., с. 37

**Вікторія Аніщенко,
Вікторія Маргасова,
Володимир Іванець**

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ПІДВИЩЕННІ СТУПЕНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Вступ. Історія розвитку людства перебуває під впливом проблем різного ступеня складності й драматизму. У будь-якому сторіччі ми можемо бачити ряд подій, що вплинули на хід світової історії. Однак період кінця XX - початку XXI ст.ст. у цьому плані є унікальним. Цей відрізок розвитку людської цивілізації супроводжується виникненням складних і масштабних проблем, котрі ставлять людство на межу загибелі в тому випадку, якщо воно буде уповільнювати вибір прийняття рішень щодо їх усунення.

Однією з таких глобальних проблем сучасності є екологічна криза, котру, користуючись мовою науки, можна визначити як порушення рівноваги в екологічних системах і у відносинах суспільства з природою. Сьогодні вже абсолютно ясно, що екологічна криза - це не локальне явище. Антропогенні зміни біосфери поширюються в масштабах сучасної цивілізації і, що є особливо важливим, подальший розвиток людського суспільства провокує прискорення цих змін.

Безперечно, саме господарсько-економічна діяльність людини зумовила виникнення зворотних та незворотних змін у природному середовищі, яке є базисом для розвитку всіх видів цієї діяльності.